

ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชสมุนไพรท้องถิ่น
ที่ใช้ภายในที่บ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

Biodiversity and Ethnobotany Used of Local Medicinal Plants Used Internally
at Ban Na-Or, Village No. 1 Na-Or Sub-district, Mueang Loei District, Loei Province

สุพรรณษา มุ่งชมกลาง¹ อิศรียา ศรีบุรินทร์¹ นารีรัตน์ เรืองจันทร์¹ อิศรารัตน์ มาขันพันธ์² ปิยะนุช เหลืองงาม²
E-mail: sb6440148205@lru.ac.th sb6440148211@lru.ac.th sb6440148212@lru.ac.th

บทคัดย่อ

ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพรพื้นบ้านที่ใช้ภายใน หมู่บ้านนาอ้อ หมู่ที่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อศึกษาชนิดพันธุ์และการใช้ประโยชน์ตาม พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชสมุนไพร ได้ดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือน มิถุนายน 2566 ถึง เดือน ตุลาคม 2566 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา โดยการลงพื้นที่สำรวจพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ตามแผนที่ของ หมู่บ้าน และทำการสุ่มลงพื้นที่สำรวจ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับชาวบ้านจำนวน 52 หลังคาเรือน แต่ละหลังคาเรือนก็ยังมีปลูกพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน และนำพืชสมุนไพร ที่ใช้ภายในมาใช้ประโยชน์ในด้านยารักษาโรค ด้านอาหาร ด้านสัญลักษณ์ ความเชื่อ และ เครื่องราง ของขลัง จากการสำรวจพบพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ทั้งหมด 22 วงศ์ 33 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุด ได้แก่ วงศ์ ASTERACEAE LABIAEAE และ ZINGIBERACEAE พบวงศ์ละ 3 ชนิด การใช้ประโยชน์ของ พืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน แบ่งออก 3 ลักษณะ ได้แก่ ด้านยารักษาโรค จำนวน 33 ชนิด ด้านอาหาร จำนวน 24 ชนิด ด้านความเชื่อ 3 ชนิด ด้านที่อยู่อาศัย 1 ชนิด และมีการใช้ประโยชน์ในการรักษาโรค แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) รักษาอาการปวดท้อง 10 ชนิด 2) รักษาไข้ 4 ชนิด 3) ขับปัสสาวะ 4 ชนิด 4) บำรุงร่างกาย 3 ชนิด 5) ใช้รักษาโรคอื่นๆ อีก 12 ชนิด

คำสำคัญ: พืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน การใช้ประโยชน์ตามภูมิปัญญาชาวบ้าน พฤกษศาสตร์พื้นบ้าน

Abstract

Biodiversity and its use according to folk botany of internally used medicinal plants in Ban Na O, No. 1, Na O Sub-district, Mueang Loei District, Loei Province. The objective is to study the uses of internally used folk botany. From the beginning of August 2023 to October 2023 the researchers conducted the study by conducting a survey of medicinal plants used internally according to the village map, and randomly conducted a survey site in Ban Na O and used interviews with the 52 villagers. On each roof, there are also herbs used internally. And it has adopted medicinal plants that are used internally for medicinal purposes. Food and local culture beliefs etc. According to a survey of 22 families 33 species the most common medicinal plants are in the family ASTERACEAE a total of 3 species namely Basil, Snakehead and Centella asiatica respectively. Next in the family LABIATAE a total of 3 species namely basil leaves, basil, holy basil and herbs belonging. Finally in the family ZINGIBERACEAE total of 3 species namely Krachai, Aloe Vera, and Galangal. The use of medicinal plants for internal use is divided into 3 types 33 types of medicine, 24 types of food, 3 types of beliefs, 1 types of residential area. They are also used to treat disease, divided into 5 groups: 1) Treat pain 10 types of stomach ulcers 2) 4 types of fever treatment 3) 4 types of diuretics 4) 3 types of body nourishment 5) used to treat 12 other types of diseases.

Keywords: Medicinal plants used internally, uses according to folk wisdom, folk botan

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยภูมิประเทศอยู่ในเขตร้อนชื้น ประเทศไทยเป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพ มีความอุดมสมบูรณ์ ทั้งพืช และสมุนไพร ภายใต้ระบบนิเวศที่แตกต่างกัน การนำทรัพยากรทางชีวภาพโดยเฉพาะพืชสมุนไพรไปใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านมีความสำคัญกับมนุษย์ทั้งในด้านยารักษาโรคตามหลักแพทย์แผนโบราณที่ ยาต้ม เวชกรรมไทย การใช้ยาจากพืชสมุนไพร และด้านอาหาร รวมไปถึงด้านวัฒนธรรม ทั้งนี้พืชสมุนไพรยังคงเป็นที่พึ่ง และอีกหนึ่งทางเลือกในการดูแลสุขภาพของคนไทยได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำพืชสมุนไพรมาใช้กับกลุ่มคน ในชนบท

¹ นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ประจำ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

จังหวัดเลยหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “เมืองแห่งทะเลภูเขา” ตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสลับซับซ้อนมีสภาพภูมิประเทศที่งดงาม และเป็นแหล่งเพาะปลูกที่สำคัญของประเทศไทยและที่ บ้านนาอ้อ ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ชาวบ้านส่วนใหญ่มีเชื้อสายมาจากลาว “เผ่าลื้อ” ที่อพยพจากหลวงพระบางและเวียงจันทน์ ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว บ้านนาอ้อมีความโดดเด่นทั้ง ด้านประเพณีวัฒนธรรม เช่น ประเพณีข้าวจี ข้าวางาเจียง หรือข้าวแดงกา และด้านภาษา ภาษาถิ่นนาอ้อหรือภาษาเลย ในปัจจุบันส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร รองมาคืออาชีพค้าขาย ชาวบ้านนาอ้อมีการนำพืชสมุนไพรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านอาหารและเครื่องเทศ ด้านยาสมุนไพร และเป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อต่าง ๆ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาชนิด และการใช้ประโยชน์ตาม พฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน โดยลงพื้นที่สำรวจในบ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย เพื่อใช้เป็นแหล่งข้อมูลพื้นฐานในการศึกษา การสร้างจิตสำนึก ในการอนุรักษ์พืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน รวมถึงการนำข้อมูลของพืชสมุนไพรที่ได้จากการวิจัยไปเผยแพร่ให้กับ ชุมชนและโรงเรียน ทั้งยังได้ปฏิบัติงานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (อพ.สธ.) เพื่อการใช้ประโยชน์สูงสุดของพืชสมุนไพรภายใน และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นของคนในชุมชนต่อไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาชนิดของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ที่บ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ที่บ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วันที่สำรวจ

ดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2566 ถึง เดือน ตุลาคม 2566

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก และการใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่ง โครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ร้อยละ 25 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้ให้สัมภาษณ์ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 210 คราวเรือน คิดเป็น 52 คราวเรือน

2.1 ประชากร ทั้งหมด 210 คราวเรือน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 52 คราวเรือน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่ใช้ภายใน ที่บ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย โดยผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 แบบสัมภาษณ์ (Interview) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูล มีการวางแผนข้อคำถามไว้ในแบบสัมภาษณ์และให้ผู้สัมภาษณ์ซักถามเพิ่มเติมนอกเหนือจากแนวคำถามที่เตรียมไว้

3.2 แผนที่หมู่บ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

3.3 หนังสืออนุกรมวิธานเกี่ยวกับพืชวงศ์ขิง เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์พืชวงศ์ขิง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยคณะผู้วิจัย ซึ่งใช้แบบสัมภาษณ์จำนวน 52 ชุด โดยการลงพื้นที่สำรวจตามเส้นทาง เดินของหมู่บ้านใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คิดเป็นจำนวน 52 คราวเรือน จากจำนวนคราวเรือน คิดเป็นร้อยละ 25 จากทั้งหมด 210 คราวเรือน ในบ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลแล้วบรรยาย ออกมาให้ผู้ที่สนใจศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นข้อมูลเชิงปริมาณ การเก็บข้อมูลจึงไม่เน้นที่การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้น ความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูลจึงฝากไว้ที่คุณภาพของผู้วิจัยและการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ โดยจะต้องตรวจสอบข้อมูลในขณะที่เก็บข้อมูลอยู่ในภาคสนาม และเมื่อออกจากภาคสนามก็ต้องมีการตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อพิจารณาว่า ข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอที่จะตอบคำถามวิจัย ได้หรือไม่ และข้อมูลที่ได้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือเพียงไร การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนิยมใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation Method)

5.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation)

- 5.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation)
- 5.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation)
- 5.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation)

ผลการวิจัย

จากการลงพื้นที่สำรวจ และเก็บตัวอย่างพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ตามเส้นทางการเดินหมู่บ้าน และบริเวณหลังบ้าน จัดจำแนกหมวดหมู่พืชสมุนไพร ได้ 22 วงศ์ 33 ชนิด

ตารางที่ 1 ชนิดของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ในบ้านนาอ้อ หมู่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย

ลำดับที่	ชื่อวงศ์	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อไทย	ชื่อพื้นเมือง
1	ASPHODELACEAE	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ว่านหางจระเข้	ว่านหางจระเข้
2	CUCURBITACEAE	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	บวบเหลี่ยม	บักบวบ
3	ZINGIBERACEAE	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	กระชาย	กะชาย
4	MALVACEAE	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	กระเจี๊ยบแดง	ส้มพอดี
5	POACEAE	<i>Coix lacryma-jobi</i> Linn.	ลูกเดือย	บักเดือย
6	LAMIACEAE	<i>Melissa officinalis</i> Opis	สาระแหน่	สาระแหน่
7	ZINGIBERACEAE	<i>Zingiber cassumunar</i> Link ex Dietr.	ว่านไพล	ว่านไพล
8	MALVACEAE	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.)	กระเจี๊ยบเขียว	กระเจี๊ยบเขียว
9	ASTERACEAE	<i>Chromolaena odorata</i> L.	สาบเสือ	สาบเสือ
10	MENISPERMACEAE	<i>Cissampelos pareira</i> L.	เครือหมาน้อย	เครือหมาน้อย
11	CANNABACEAE	<i>Cannabis sativa</i> L.	กัญชา	กัญชา
12	RUBIACEAE	<i>Mitragyna speciosa</i> (Korth.) Havil.	กระท่อม	กระท่อม
13	LABIATAE	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	ใบแมงลัก	ผักอีตุ้ม
14	FABACEAE	<i>Clitoria ternatea</i> L.	อัญชัน	อัญชัน
15	PANDANACEAE	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb.	ใบเตย	ใบเตย
16	LAMIACEAE	<i>Ocimum basilicum</i> L.	โหระพา	บัวลปะพา
17	CUCURBITACERE	<i>Momordica charantia</i> L.	มะระขี้นก	ผักไซ
18	POACEAE	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.)	ตะไคร้	ห้ำซี่ไคร้
19	APOCYNACEAE	<i>Carissa carandas</i> L.	มะม่วงหาวมะนาวโห่	มะม่วงหาวมะนาวโห่
20	ASTERACEAE	<i>Blumea balsamifera</i> (L.)	หนาด	ต้นหนาด
21	MELIACEAE	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss.	สะเดา	กะเดา
22	MENISPERMACERE	<i>Limacia triandra</i> Miers	ใบย่านาง	ใบย่านาง
23	MYRTACEAE.	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.)	ก้านพลู	ก้านพลู
24	PIPERACEAE	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	ชะพลู	ผักอีเล็ด
25	CLEOMACEAE	<i>Cleome gynandra</i> L.	ส้มเสี้ยวขาว	ผักเสี้ยน
26	LAMIACEAE	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	กะเพรา	กะเพรา
27	ZINGIBERACEAE	<i>Alpinia galanga</i> (L.)	ข่า	คา
28	ACANTHACEAE	<i>Andrographis paniculate</i> (Burm.f.)	ฟ้าทะลายโจร	ฟ้าทะลายโจร
29	ACANTHACEAE	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	รางจืด	รางจืด
30	ASTERACEAE	<i>Centella asiatica</i> (L.)	ใบบัวบก	แว่นโคก
31	EUPHORBIACEAE	<i>Jatropha podagrica</i> Hook.	หนุมานนั่งแท่น	หนุมานนั่งแท่น
32	EUPHORBIACEAE	<i>Cnidocolus chayamansa</i> .	ไชยา	ต้นผงชูรส
33	SOLANACEAE	<i>Solanum indicum</i> L.	มะแว้งต้น	หมากแข้ง

ตารางที่ 2 ลักษณะการใช้ประโยชน์ของสมุนไพรที่ใช้ภายในแต่ละชนิดในด้านต่าง ๆ

ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	ชื่อวงศ์	การใช้ประโยชน์			
			อาหาร	ยารักษาโรค	ที่อยู่อาศัย	ด้านสัญลักษณ์ ความเชื่อ และ เครื่องรางของ ขลัง
ว่านหางจระเข้	<i>Aloe vera</i> (L.) Burm.f.	ASPHODELACEAE	/	/	-	-
บวบเหลี่ยม	<i>Luffa acutangula</i> (L.) Roxb.	CUCURBITACEAE	/	/	-	-
กระชาย	<i>Boesenbergia rotunda</i> (L.) Mansf.	ZINGIBERACEAE	/	/	-	-
กระเจี๊ยบแดง	<i>Hibiscus sabdariffa</i> L.	MALVACEAE	/	/	-	-
ลูกเดือย	<i>Coix lacryma-jobi</i> Linn.	POACEAE	/	/	-	-
สาระแหน่	<i>Melissa officinalis</i> Opis	LAMIACEAE	/	/	-	-
ว่านไพล	<i>Zingiber cassumunar</i> Link ex Dietr.	ZINGIBERACEAE	-	/	-	/
กระเจี๊ยบเขียว	<i>Abelmoschus esculentus</i> (L.)	MALVACEAE	/	/	-	-
สาบเสือ	<i>Chromolaena odorata</i> L.	ASTERACEAE	-	/	-	-
เครือหมาน้อย	<i>Cissampelos pareira</i> L.	MENISPERMACEAE	/	/	-	-
กัญชา	<i>Cannabis sativa</i> L.	CANNABACEAE	-	/	-	-
กระท่อม	<i>Mitragyna speciosa</i> (Korth.) Havil.	RUBIACEAE	-	/	-	-
ใบแมงลัก	<i>Ocimum x africanum</i> Lour.	LABIATAE	/	/	-	-
อัญชัน	<i>Clitoria tematea</i> L.	FABACEAE	/	/	-	-
ใบเตย	<i>Pandanus amaryllifolius</i> Roxb.	PANDANACEAE	/	/	-	-
โหระพา	<i>Ocimum basilicum</i> L.	LAMIACEAE	/	/	-	-
มะระขี้นก	<i>Momordica charantia</i> L.	CUCURBITACERE	/	/	-	-
ตะไคร้	<i>Cymbopogon citratus</i> (DC.)	POACEAE	/	/	-	-
หนาด	<i>Blumea balsamifera</i> (L.)	ASTERACEAE	-	-	-	/
มะม่วงหาวมะนาวโห่	<i>Carissa carandas</i> L.	APOCYNACEAE	/	/	-	-
สะเดา	<i>Azadirachta indica</i> A. Juss.	MELIACEAE	/	-	/	-
ใบย่านาง	<i>Limacia triandra</i> Miers	MENISPERMACERE	/	/	-	-
ก้านพลู	<i>Syzygium aromaticum</i> (L.)	MYRTACEAE.	-	/	-	-
ชะพลู	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	PIPERACEAE	/	/	-	-
ส้มเสี้ยวขาว	<i>Cleome gynandra</i> L.	CLEOMACEAE	/	/	-	-
กะเพรา	<i>Ocimum tenuiflorum</i> L.	LAMIACEAE	/	/	-	-
ข่า	<i>Alpinia galanga</i> (L.)	ZINGIBERACEAE	/	/	-	-
ฟ้าทะลายโจร	<i>Andrographis paniculate</i> (Burm.f.)	ACANTHACEAE	-	/	-	-
รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	ACANTHACEAE	-	/	-	-
ใบบัวบก	<i>Centella asiatica</i> (L.)	ASTERACEAE	/	/	-	-
หนุมานนั่งแท่น	<i>Jatropha podagrica</i> Hook.	EUPHORBIACEAE	-	/	-	/
ไชยา	<i>Cnidocolus chayamansa</i> .	EUPHORBIACEAE	/	/	-	-
มะแว้งต้น	<i>Solanum indicum</i> L.	SOLANACEAE	/	/	-	-

อภิปรายผล

การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ในหมู่บ้านนาอ้อ หมู่ที่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย พบพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ทั้งหมด 22 วงศ์ 33 ชนิด และมีการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอาหาร ด้านยารักษาโรค และด้านความเชื่อ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของอิศรารัตน์ มาชั้นพันธ์ และปิยะนุช เหลืองงาม (2561) การศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพของพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่หมู่บ้านศรีเจริญ ตำบลเลยวังไสย์ อำเภอภูหลวง จังหวัดเลย และการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านศึกษาโดยการสำรวจและเก็บตัวอย่างพืช สมุนไพรท้องถิ่นตามเส้นทางเดินของหมู่บ้าน และจัดจำแนกหมวดหมู่ของพืชสมุนไพรท้องถิ่น ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลกับชาวบ้านพืชสมุนไพรท้องถิ่นที่มีการนำมาใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน 28 วงศ์ 49 สกุล 52 ชนิด ในพืช 52 ชนิดนี้ใช้เป็นพืชสมุนไพรจำนวน 30 ชนิด และมีพืชใช้เป็นทั้งอาหาร และสมุนไพร จำนวน 22 ชนิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธชาติ อินทิหาญ และวารภรณ์ วงศ์ชู (2563) ศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ และการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของพืช สมุนไพรในหมู่บ้านท่ามะนาว หมู่ที่ 4 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย ลักษณะการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร สมุนไพรทั้งหมด 30 วงศ์ 38 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุดได้แก่วงศ์ ACANTHACEAE และ LABIATAE แต่ละวงศ์ พบพืชสมุนไพรวงศ์ละ 3 ชนิด การใช้ประโยชน์ของพืชสมุนไพรแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ พืชที่ใช้ด้านยารักษาโรค 18 ชนิด และพืชที่ใช้ด้านอาหารและยารักษาโรค 20 ชนิด การใช้ประโยชน์ ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน จากพืชสมุนไพรจะมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้าน

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้าน ของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ที่บ้านนาอ้อ หมู่ที่ 1 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย โดยผู้วิจัย ผู้นำชุมชน และประชาชนชาวบ้านได้ทำการลงสำรวจภาคสนามตามเส้นทางเดินของหมู่บ้าน จากการสำรวจพบพืชสมุนไพรทั้งหมด 22 วงศ์ 33 ชนิด โดยวงศ์ที่พบมากที่สุด ได้แก่ วงศ์ ASTERACEAE , LAMIACEAE และ ZINGIBERACEAE การใช้ประโยชน์ของพืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน แบ่งออก 3 ลักษณะ ได้แก่ ด้านยารักษาโรค ความเชื่อ และด้านอาหาร การใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านจาก สมุนไพรมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ปัจจุบันการนำพืชสมุนไพรมาใช้ประโยชน์ได้มีจำนวนลดลง เป็นอย่างมาก จนเกือบที่จะสูญหายไป ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมอนุรักษ์การใช้พืชสมุนไพรอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

นำที่ได้จากการวิจัยไปบูรณาการในการเรียนการสอน รายวิชาวิทยาศาสตร์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ด้านการสัมภาษณ์ จากการสัมภาษณ์ ผู้มีความรู้ในการใช้พืชสมุนไพรที่ใช้ภายใน ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน พบว่าชาวบ้านไม่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับชื่อพืชสมุนไพรที่ใช้เรียกทั่วไป ดังนั้น ควรมีเทคนิคในการสัมภาษณ์ที่หลากหลาย เช่น การใช้ภาษาท้องถิ่น การเปิดภาพให้ดู

เอกสารอ้างอิง

พุทธชาติ อินทิหาญ และ วารภรณ์ วงศ์ชู. (2563). ความหลากหลายทางชีวภาพและการใช้ประโยชน์ตามพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของสมุนไพรในหมู่บ้านท่ามะนาว หมู่ที่ 4 ตำบลนาอ้ออำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย. (รายงานผลการวิจัย). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

อิศรารัตน์ มาชั้นพันธ์ และ ปิยะนุช เหลืองงาม. (2561). การสำรวจพืชสมุนไพรท้องถิ่น เพื่อการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. (รายงานผลการวิจัย). เลย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.